

Postanowienie z dnia 5 sierpnia 2005 r.

II UZ 48/05

Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jest uprawniony do udzielenia pełnomocnictwa procesowego do wniesienia kasacji radcy prawnemu niebędącemu pracownikiem organu rentowego (jednostki organizacyjnej ZUS), w którego imieniu kasacja ma być wniesiona (art. 66 ust. 4 w związku z art. 73 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.).

Przewodniczący SSN Jerzy Kuźniar, Sędziowie SN: Józef Iwulski, Maria Tyszel (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 5 sierpnia 2005 r. sprawy z wniosku Mariusza B. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w O. Inspektorat w E. o rentę z tytułu niezdolności do pracy, na skutek zażalenia organu rentowego na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 8 lutego 2005 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżone postanowienie.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku postanowieniem z dnia 8 lutego 2005 r. [...] odrzucił kasację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w E. od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku z dnia 9 listopada 2004 r. [...] oraz odrzucił wniosek organu rentowego o wstrzymanie wykonania zaskarżonego wyroku.

Sąd Apelacyjny wskazał w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia na okoliczność, że kasacja została sporządzona przez radcę prawnego - pracownika Oddziału ZUS w O., czyli - w jego ocenie - osobę nieposiadającą należytego pełnomocnictwa. Sąd Apelacyjny powołując się na treść art. 73 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze

zm.) i na treść § 3 ust. 1 i 2 Statutu ZUS stanowiącego załącznik do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 4 października 1999 r. w sprawie nadania Statutu Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 80, poz. 914 ze zm.), ustalił, że nie znajduje prawnego uzasadnienia udzielenie przez Prezesa ZUS pełnomocnictwa do podejmowania działań w imieniu Zakładu bezpośrednio pracownikowi tegoż Zakładu, nie będącemu członkiem Zarządu Zakładu, głównym inspektorem kontroli Zakładu, naczelnym lekarzem Zakładu, dyrektorem komórki organizacyjnej Centrali Zakładu lub dyrektorem oddziału. Ponadto, Sąd stwierdził, że mocą zarządzenia nr 39 Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 14 grudnia 2004 r. w sprawie restrukturyzacji terenowych jednostek organizacyjnych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dniem 1 stycznia 2005 r. został zniesiony Inspektorat Zakładu w E., należący dotychczas do właściwości Oddziału w O. Nowoutworzony Oddział w E., obejmujący między innymi miasto E., przejął z dniem utworzenia obsługę prawną wszystkich odwołań od decyzji wydanych przez poprzedni Oddział, a będących jeszcze w trakcie rozpatrywania przez Sąd. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, pełnomocnictwo do złożenia wniosku o wstrzymanie wykonania wyroku, jako wykraczające poza kompetencje osoby je udzielającej, nie mogło być uznane za skuteczne.

W zażaleniu na to postanowienie, organ rentowy, wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, zarzucił naruszenie: 1) art. 393⁵ § 2 k.p.c. w związku z art. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98), „poprzez jego błędną wykładnię polegającą na uznaniu, iż kasacja została sporządzona przez radcę prawnego nie-należycie umocowanego (..), podczas gdy do kasacji zostało dołączone pełnomocnictwo udzielone radcy prawnemu przez organ upoważniony do reprezentowania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (..)”; 2) naruszenie art. 74 ust. 1 i ust. 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz § 3 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 Statutu ZUS, „poprzez bezzasadne przyjęcie, iż Prezes Zakładu upoważniony do reprezentowania Zakładu nie jest uprawniony do udzielenia pełnomocnictwa procesowego radcy prawnemu - pracownikowi Zakładu”.

Rozpoznając zażalenie, Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wobec zmiany z dniem 6 lutego 2005 r. przepisów Kodeksu postępowania cywilnego dotyczących kasacji, należy wskazać, że zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98) do rozpoznania zażalenia w niniejszej sprawie zastosowanie mają przepisy Kodeksu postępowania cywilnego w aktualnym brzmieniu.

Trafne jest stanowisko prezentowane przez żalącego się, iż Sąd Apelacyjny wydając zaskarżone postanowienie, błędnie uznał, że kasacja organu rentowego została wniesiona przez nienależycie umocowanego pełnomocnika - radcę prawnego. Jak wynika z akt sprawy, kasacja została sporządzona przez radcę prawnego Katarzynę P., upoważnioną do tej czynności mocą pisemnego pełnomocnictwa udzielonego w dniu 3 stycznia 2005 r. przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...]. Słusznie obydwie strony podnoszą, że na podstawie art. 73 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych Prezes Zakładu jest jego organem ustawowo powołanym - między innymi - do reprezentowania Zakładu na zewnątrz. Oznacza to, że Prezes jest z mocy prawa osobą legitymowaną do występowania przed sądami w sprawach, w których Zakład jest stroną postępowania. Jednakże, biorąc pod uwagę treść art. 87¹ § 1 k.p.c., dodanego przez art. 1 pkt 13 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 172, poz. 1804), w postępowaniu przed Sądem Najwyższym i w postępowaniu przed sądem niższej instancji w ramach czynności procesowych związanych z postępowaniem przed Sądem Najwyższym, strona procesowa, a więc także Zakład Ubezpieczeń Społecznych, obligatoryjnie musi być zastąpiona przez zawodowego pełnomocnika - adwokata lub radcę prawnego. Ustawa ta nie wprowadziła przy tym żadnych nowych ograniczeń co do zakresu spraw, w których zawodowym pełnomocnikom przysługuje zdolność postulacyjna podczas występowania przed sądami. W związku z tym należy przyjąć, że nadal zachowują aktualność przepisy regulujące zakres spraw, w których radcowie mogą występować jako pełnomocnicy procesowi. I tak, zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 123, poz. 1059 ze zm.), wykonywanie zawodu radcy prawnego polega na świadczeniu pomocy prawnej, między innymi, jednostkom organizacyjnym, z wyłączeniem spraw rodzinnych, opiekuńczych i karnych, przy czym przez jednostkę organizacyjną rozumieć należy organ państwowy lub samorządowy, osobę prawną, organizację społeczną i polityczną oraz inny podmiot nie posiadający oso-

owości prawnej. Stosownie, natomiast do art. 8 ust. 1 ustawy o radcach prawnych, radca prawny wykonuje zawód w ramach stosunku pracy, na podstawie umowy cywilnoprawnej, w kancelarii radcy prawnego oraz w spółce cywilnej, jawnej, partnerskiej lub komandytowej, przy czym wspólnikami w spółkach cywilnej, jawnej i partnerskiej oraz komplementariuszami w spółce komandytowej mogą być wyłącznie radcowie prawni lub radcowie prawni i adwokaci, a także prawnicy zagraniczni wykonujący stałą praktykę na podstawie ustawy z dnia 5 lipca 2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 126, poz. 1069), a wyłącznym przedmiotem działalności takich spółek jest świadczenie pomocy prawnej. Zgodnie z art. 8 ust. 2 ustawy, jedynie w odniesieniu do osób fizycznych, radca prawny może świadczyć pomoc prawną tylko w ramach wykonywania zawodu w kancelarii radcy prawnego lub w wyżej wymienionych spółkach, bez jednoczesnego pozostawania w stosunku pracy. Z tej regulacji wynika uprawnienie każdego radcy prawnego, niezależnie od formy, w jakiej wykonuje swój zawód, do sporządzenia, wniesienia i popierania środka zaskarżenia, kierowanego do Sądu Najwyższego, w każdej sprawie, w której stroną jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Sąd Apelacyjny niesłusznie potraktował udzielone w niniejszej sprawie pełnomocnictwo radcy prawnemu, jako pełnomocnictwo udzielone pracownikowi Oddziału w O. Abstrahując od tego, czy autor kasacji rzeczywiście jest etatowym pracownikiem - radcą prawnym Oddziału, należy stwierdzić, że jest on przede wszystkim osobą wpisaną na listę radców prawnych i z tego tytułu posiada ustawowo zagwarantowane prawo do wnoszenia środków zaskarżenia do Sądu Najwyższego na rzecz swego mocodawcy. W przedmiotowej sprawie bez znaczenia jest więc okoliczność, czy radca prawny wnoszący kasację jest pracownikiem Zakładu, czy też wykonuje zawód radcy prawnego w innej formie, niż stosunek pracy.

Odnosząc się z kolei do zagadnienia braku kompetencji po stronie Prezesa Zakładu do udzielania pełnomocnictw procesowych bezpośrednio adwokatom i radcom prawnym, wskazać należy na powołany wyżej art. 73 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz - dodatkowo - na art. 66 ust. 1 tej ustawy, stanowiący, iż Zakład jest państwową jednostką organizacyjną z siedzibą w mieście stołecznym Warszawie i posiada osobowość prawną. Zgodnie z art. 67 ustawy, w skład Zakładu wchodzi jego Centrala oraz terenowe jednostki organizacyjne. Z wyżej przytoczonych przepisów regulujących ustrój Zakładu nie wynika bynajmniej, by poszczególne oddziały ZUS miały odrębną od Zakładu osobowość prawną. Z tej też przyczyny prze-

pis art. 476 § 4 pkt 1 k.p.c., stanowiący, iż jednostki organizacyjne Zakładu - oddziały - właściwe do wydawania decyzji w sprawach świadczeń są organem rentowym w rozumieniu przepisów o postępowaniu odrębnym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, należy interpretować w ten sposób, iż art. 460 § 1 k.p.c. nadaje im zdolność sądową i procesową jedynie na użytek postępowania odrębnego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. W związku z tym należy przyjąć, że pełnomocnictwa procesowego do wniesienia kasacji może udzielić radcy prawnemu kierownik oddziału, który wydał decyzję w sprawie świadczenia z ubezpieczenia społecznego. Byłoby jednak nielogicznym i pozbawionym racjonalnych argumentów twierdzenie, iż należy odmówić takiego uprawnienia Prezesowi Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, skoro to Prezes jest organem kierującym całością Zakładu, który tworzy, przekształca i znosi terenowe jednostki organizacyjne oraz określa ich siedziby i właściwość oraz powołuje i odwołuje kierowników jednostek organizacyjnych Zakładu, ich zastępców oraz głównych księgowych. Skoro Prezes posiada zagwarantowane ustawą uprawnienie do powoływania i odwoływania kierowników poszczególnych oddziałów uprawnionych do udzielania pełnomocnictw procesowych, tym bardziej ma prawo w sposób samodzielny udzielania i odwoływania takich pełnomocnictw.

W związku z powyższym Sąd Najwyższy, uznając, że Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w niniejszej sprawie w sposób prawidłowy udzielił pełnomocnictwa procesowego zawodowemu pełnomocnikowi, zgodnie z powołanymi przepisami oraz stosownie do art. 394¹ w aktualnym brzmieniu w związku z art. 397 i art. 386 § 4 k.p.c., orzekł jak w sentencji postanowienia.

=====